

Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji. Preverjeni smo, da prej ne pride do miru, dokler ne dosežemo skupnega smotra: popolne materialne samostojnosti in neodvisnosti. Zato je v interesu našega splošnega kulturnega napredka, da izide učitelstvo zmagoslavno iz tega boja! Mi Dalmatinci vemo, kaj nam velevala stanovska solidarnost v tem boju!

PASIVNA RESISTENCA ČEŠKEGA UČITELJSTVA.

Pízenj, 10. nov. 1913.

Shod učiteljstva tukajšnjega okraja je včeraj sklenil, z novim letom pričeti s pasivno resistenco, ako se do tedaj ne zvišajo učiteljske plače.

SHODI ČEŠKEGA UČITELJSTVA.

Praga, 10. nov. 1913.

V 30 čeških mestih so zborovali včeraj učitelji, ki so zahtevali, da se jim naj takoj plače uredi. Zagrozili so s pasivnim odporom, če se to ne zgodi.

Praga, 11. nov. 1913.

Avtentično razglašajo, da je postavila upravna komisija za Češko že v proračun za leto 1914 zvišanje učiteljskih plač.

Praga, 13. nov. 1913.

Predsednik češke upravne komisije grof Schönborn in finančni referent Quech sta odpotovala dne 11. t. m. na Dunaj, da predložita vladi deželni proračun za l. 1914. V tem proračunu se nahajajo štirje milijoni za zvišanje učiteljskih plač, ki naj se pokrijejo iz davka na pivo. Ministrski predsednik grof Stürkgh je obljubil že pretekli teden deputaciji češkega učiteljstva, da je določenih za zvišanje plač češkega učiteljstva 11 milijonov. Potemtakem pride za to zvišanje iz državnih predkazov 7 milijonov kron.

KAJ PRAVI DUNAJ.

Dunaj, 10. nov. 1913.

Naša skupna najvažnejša zadeva mora priti kmalu do takega ali takega zaključka. Kar smo v zadnjem času najboljšega storili v korist skupnih interesov, je stalni odbor avstrijskih učiteljskih zvez. Njemu moramo brezpogojno zaupati. Kadar pride dan, bo gotovo sklenil to, kar bo nam vsem v korist. Tedaj se bo moralo vse avstrijsko učitelstvo vdati temu sklepu — potem mu je tudi uspeh zagotovljen. Kdor bi kršil disciplino, ta ni učitelj! — Mi nemški učitelji odkritosrečno priznavamo in odobravamo smotno delovanje svojih slovanskih tovarišev in smo ponosni na take zaveznike v boju za kruh. Tudi mi vas ne pozabimo! Že dvajset let smo edini v tem boju — edini ostanemo do zmagel! Razpoloženje je med nami sila bojovito, ne strašimo se niti skrajnega sredstva!

DUNAJSKI PARLAMENT IN MI.

Dunaj, 6. nov. 1913.

Na današnji seji državnega zbora je poslanec Pacher predlagal, da se naj dovoli za izboljšanje učiteljskih plač 20 milijonov. Njegov govor je bil precej oster, posebno hudo je prijel vladu. Pa so ga kmalu poučili Čehi in drugi, da je predlog le pesek v oči učiteljem, da je pa njegova stranka (Nationalverband) v prvi vrsti kriva, če učitelji že toliko časa zaman prosijo za izboljšanje plač.

Dunaj, 12. nov. 1913.

V zbornici je bila včeraj razdeljena brošura kranjskega učiteljstva »Dejanja govore« v nemškem jeziku. Ker je bilo navzočih le malo poslancev, brošura še ni prišla mnogim parlamentarcem v roke, zbuja pa v vseh parlamentarnih krogih veliko pozornost. O brošuri se bo tudi v parlamentu še govorilo. Poročilo »Slovenca«, da so brošuro metali poslanci v koše za papir, ni resnično. Poslanci so jo brali z zanimanjem.

Dunaj, 12. nov. 1913.

V državni zbornici so prebirali poslanci brošuro — obtožnico kranjskega učiteljstva proti klerikalizmu »Die Taten reden«. Že svojčas je bil izšel iz te knjige groznih dejanj v »Südslavische Rundschau« izveček, ki je zbudil v parlamentu splošno pozornost. Veliko večji vtisk je napravila šele celotna brošura s svojimi naravnost neverjetnimi in vendar tako resničnimi navedbami. Prišla je poslanecem v roke ravno ob pravem času, ko se nahaja v zbornici v razpravi takozvani učiteljski predlog. Nekateri poslanci, ki smo imeli z njimi priliko govoriti o brošuri, so izjavili, da bi tako žalostnega gradiva ne moglo zbrati učitelstvo niti ene druge dežele. Največji vtisk napravljajo slike o preganjanju učiteljskih rodov.

REGULACIJA NA KRANJSKEM?

Ljubljana, 13. nov. 1913.

Čujemo, da izdelujejo na deželnem odboru zakonski načrt o regulaciji učitel-

skih plač, ki pride baje v razpravo v prihodnjem zasedanju deželnega zbora. — V pokritje so namenjeni državni predkaz, ki jih prejme tudi Kranjska v prvi vrsti samo v ta namen.

Pacherjev nujni predlog.

Dunaj, 12. novembra 1913.

Pacherjev nujni predlog v poslanski zbornici dne 6. t. m. je zopet nov dokaz, kako nekaznovano se smejo nekateri gosposdje norčevati iz naše bede. Da se spozna vsa demagogija, ki veje iz tega predloga, je treba predvsem nekoliko reminiscenc iz zgodovine tega predloga.

Pacher, nemški radikalec, je stavil ta sedajni nujni predlog kot navadni predlog prvič 10. marca 1911. l., ponovil ga je nato v novi zbornici 21. julija 1911 ter ga je končno 10. novembra 1911 izpremenil v nujni predlog. V decembru leta 1911. se je pridružil pri razpravljanju proračunskega provizorija še poslanec Waldner in zahteval, da se postavi v proračun 20 milijonov za izboljšanje učiteljskih plač. In zgodilo se je, da so se po enoletnem križevem potu tega predloga kar hipoma šanse tako izpremenile, da je bilo računati z gotovostjo, da se vendar enkrat ugotovi srčni želji Pacherja in Waldnerja ter da bo predlog sprejet. Toda kaj se zgodi? Na povelje Nationalverbanda, katerega člana sta Waldner in Pacher, umakne Waldner svoj predlog. Hitro povzame soc. Seitz ravno ta predlog, toda Nationalverbandci in druge stranke večine, med njimi seveda naši ljubi klerikalci, odklonijo ta predlog, sprejmo pa neko brezpomembno resolucijo, s katero sami sebe pozivajo, da vtaknejo pri razpravljanju finančnega načrta zahtevano vsoto za učitelje.

Eno leto — mir! V februarju t. l. se je začel razpravljati v proračunskem odseku finančni načrt. Pacherja in Waldnerja ni bilo od nikoder, da bi svoji resoluciji pripomogla do realizacije. Zopet je moral socialist, in takrat dr. Renner, ju opomniti na nujno dolžnost. Dr. Renner je predlagal 27. februarja t. l., naj se pred zakonom o deželnih predkazih obravnava Pacherjev predlog, da se bo na ta način lahko vtaknila v ta zakon postavka za učitelstvo. Toda tudi resolucija ni imela milosti.

Isti gospodje od večine, ki so se pred dobrim letom sami pozvali z ono famozno resolucijo, da morajo pomagati bednemu učitelstvu, so hoteli najprej na to resolucijo velikodušno pozabiti, ko jih je pa dr. Renner spomnil na to, so pa, disgustirani, da jih nadleguje s takimi čenčami, odklonili tudi ta predlog. Veliki učiteljski ljubitelj Pacher se še ganil ni v prilog svojemu predlogu. V marcu je finančni odsek določil prispevke za posamezne dežele. Sedaj je bilo že prepozno, da bi se mogla vstaviti v zakon o predkazih kaka postavka za učitelstvo. Vendar je bila še ena možnost, pomagati vsaj nekoliko učiteljski raji. Toda Pacher se je ni poslužil. Stori la sta pa to zopet socialisti, namreč Seliger in Hillebrand. Ta dva sta predlagala, da se izroče deželam prispevki le pod pogojem, da se dežele zavežejo uporabiti te prispevke v prvi vrsti za regulacijo učiteljskih plač. Toda vse zaman! Pacherjeva stranka in z njo druge stranke večine so odklonile tudi ta predlog. S tem je bila zapečatena usoda regulacije učiteljskih plač: učitelji so izročeni na ta način na milost in nemilost deželnim mogotcem, odvisni so od dobre volje deželnih klik, ki kujejo iz vsake zadeve sebi politički kapital, in tako utegne tudi regulacija učiteljskih plač postati v posameznih deželah predvsem — politicum.

Tako so učiteljski prijatelji zopet zadali učitelstvu krepko zausnico v trdnem prepričanju, da je to pač najboljša metoda, da si te pripadnike še nadalje ohranijo zveste in poslušne. Toda — še nekaj je manjkalo; svojo neiskrenost so hoteli kronati, in ta krona je najnovejši Pacherjev nujni predlog. Po enoletni indolenci, po onem neklasificiranem izdajstvu v decembru 1911. kar hipoma ta hinavski predlog!

Ali bo res smel vsakdo uganjati svoje burke na račun učiteljskih trpinov? Ali drži Pacher učitelstvo za take tepce, da se drzne izzivati na tak način? Kako dolgo bo še to trajalo? Kolegi, ali imamo še kaj ponosa v svojih dušah? Mera je polna, vzdramimo se! Vrzimo v stran vse pomisleke, ki nam duše energijo in povejmo svojim dosedanjim »prijateljem« enkrat jasno v obraz, da jih zaničujemo ter da pojdemo preko njih na dnevni red!

Tovarišem obrtnonadaljevalnim učiteljem!

C. kr. policijsko ravnatelstvo v Ljubljani mi je naznanilo z razpisom z dne 4. novembra t. l., št. 10.710., sledeče:

»C. kr. deželno predststvo za Kranjsko je z razpisom z dne 24. oktobra 1913,

št. 2358, semkaj naznanilo, da ustanovitev društva učiteljev slovenskih obrtnonadaljevalnih šol na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem s sedežem v Ljubljani po vsebini s poročilom c. kr. okr. glavarstva v Krškem od 20. oktobra 1913, št. 25.856, njemu predloženih pravil v smislu društvenega zakona z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 134, ne zabranjuje. O tem se vas ob povratku izvoda pravil obvešča s pristavkom, da se je povsod tam, koder je pravilno društveno delovanje vezano na posebne zakonite predpise, strogo po njih ravnavati. Zlasti boče zborovanje o konstituiranju društva, vsak občni zbor, potem imena in stanovanja vsakokratnih odbornikov, kakor tudi imena onih, kateri zastopajo društvo na zunaj, vselej pravočasno semkaj naznanjati (§§ 12. in 15. društvenega zakona). Zaprošeno potrdilo o pravnem obstoju društva izdalo se boče šele po izvršenem konstituiranju društva in je treba v to svrbo ob privitku prepisa zapisnika, sestavljenega na ustanovnem občnem zboru, c. kr. dež. predststvu za Kranjsko predložiti z dvema kronama kolkovani izvod društvenih pravil.« — Podpisan c. kr. vlad. svetnik in polic. ravnatelj.

Dolgo časa je trajalo. Trikrat so mi vrnili pravila, da sem jih popravil ali izpopolnil, kar ni ugajalo. Sedaj imamo v principu potrjena pravila, in potrebno je, da se z vneto lotimo dela. Predvsem razpošljem vsem obrtnim nadaljevalnicam vabila za pristop k novo ustanovljenemu društvu. Ker je naše društvo nepolitiško, a za povzdig obrtnonadaljevalnega šolstva prepodobno, zato sem uverjen, da bo član vsakdo, ki poučuje na obrtni nadaljevalnici. Tu gotovo ni vzroka, da bi se cepili v nazorih. Dve točki sta, ki jih moramo imeti pred očmi: razvitek obrtnonadaljevalnega šolstva in naša osebna korist. Vse drugo je v stanovskem pogledu postranska stvar. Zato prosim v prvi vrsti cenjene tovariše voditelje obrtnih nadaljevalnic, da store svojo dolžnost. Ker skoraj ne kaže, da bi imeli občni zbor pred božičnimi počitnicami, imamo časa dovolj, da uredimo vprašanje rednega članstva. Po občnem zboru se lotimo ostalih vprašanj in nalog vsak po svojih močeh. Vse, ki se zanimajo za dobro stvar, prosim, da mi še pred občnim zborom naznanijo želje in nasvete, ki naj bi razpravljali o njih na občnem zboru.

Za pripravljalni odbor:

Dragotin Humek,
strokovni učitelj v Krškem.

Stavka na avstrijskih visokih šolah.*)

Demonstracije tehnikov v Pragi.

Praga, 7. novembra 1913. Tu je prišlo danes do velikih dijaških demonstracij. Dopoldne so imeli češki tehniki v »Narodnem domu« protestno zborovanje, na katerem so vsi govorniki vehementno napadali vlado zaradi zanemarjanja češke tehnike. Vlada gleda čisto mirno, kako se podirajo v tehniki stropi in da se zgolj zaradi življenske nevarnosti v raznih traktih predavanja ne morejo vršiti. Dijaštvo je sklenilo, brzojavno pozvati grofa Stürgkha in nančnega ministra Hussarka, naj vendar že enkrat napravi vlada potrebne korake in nakaže provizorično druge prostore, sicer bo dijaštvo primorano, da stopi v pondeljek v stavko. Po zborovanju so odšli tehniki pred tehniko, kjer je prišlo kmalu do burnih prizorov. Dijaki so prinesli namreč s seboj tramove podrtih stropov in jih nosili po ulicah. Nastopila je policija, nakar je prišlo do ostrih spopadov. Dijaki so metali iz tehnike na policijo električne žarnice, zapahe, gobe in druge predmete. En policist je bil nevarno ranjen. Na ulici je vladala velika gneča. Občinstvo se je odločno zavzelo za dijake. V gneči je dobil neki tehnik tako težke poškodbe, da so ga morali nezvestnega takoj prepeljati v bolnišnico. Trije tehniki so bili aretirani, med njimi tudi Hrvat Tadić.

Splošna visokošolska stavka.

Dunaj, 7. novembra 1913. Na tukajšnjih visokih šolah so bili danes nabiti letaki, ki pozivljajo dijaštvo na generalno stavko vsega avstrijskega visokošolstva vseh visokih šol zaradi zanemarjanja in zapostavljanja visokošolskih interesov od strani vlade. Zatrjuje se, da je za ta načrt že pridobljeno vse dijaštvo visokih šol na Dunaju, v Gradcu, Krakovu, Ljubnu in Píbramu.

Stavka na krakovski umetniški akademiji.

Krakov, 7. novembra 1913. Slušatelji tukajšnje umetniške akademije so sklenili prirediti simpatijski štrajk zaradi dogodkov na dunajski umetniški akademiji.

* Za zadnjo številko prepozno prejeli. Uredn.

Demonstracije na Dunaju.

Dunaj, 8. novembra 1913. Danes dopoldne se je vršil napovedani demonstracijski obhod visokošolcev, ki hočejo izraziti s tem svoje simpatije za štrajk slusateljev umetniške akademije. Udeležniki, 1500 po številu, so šli od Goethejevega spomenika mimo opere k umetniški akademiji. Na stopnišču pred umetniško akademijo so se vršili govori, v katerih so se govorniki zahvaljevali navzočim kolegom, da so došli brez razlike strank in narodnosti, da izrazijo umetniškim akademikom svoje simpatije. To je najboljši dokaz, da gre za vprašanje, ki se tiče avtoritete visokih šol. Demonstranti so se nato mirno razšli.

Manifestacijski obhod čeških visokošolcev v Pragi.

Praga, 8. novembra 1913. Slušatelji češkega vseučilišča in češke tehnike so priredili danes dopoldne manifestacijski obhod v prilog ustanovitve drugega češkega vseučilišča s sedežem v Brnu. Manifestanti so se pomikali najprej na Vaclavski trg, kjer so se združili in odšli nato pred anatomske zavod. Od tu je odšel del udeležnikov k posloppu češke tehnike, del h Klementinumu. Nato so se podali manifestanti pred vseučilišče, kjer jih je nagovoril rektor, ki jih je pozival, naj dostojno manifestirajo in da se bodo njihove želje gotovo upoštevale.

Stavka na krakovski umetniški akademiji.

Krakov, 8. novembra 1913. Slušatelji tukajšnje umetniške akademije so pričeli danes na poziv svojih dunajskih kolegov s tridnevno simpatijsko stavko.

Obmejni obrambni sklad društva „Gorotan.“

(Prosimo za ponatisk.)

Premalo še znamo Slovenci ceniti izobraževalno in političsko moč časopisja. Vsak posameznik je tako spleten s človeško družbo, da je postal splošni interes — interes posameznika in nasprotno. Ni čuda potemtakem, da se je časopisje tudi med nižjimi sloji hitro udomačilo ter da postaja duševna potreba boljbolj. Širokim slojem nadomešča časopisje takorekoč — učitelja, izobraževalca, zakaj le malo ljudi na deželi ima več nego ljudskošolsko izobrazbo. Gorje torej ljudstvu, ki je prišlo pod vpliv slabega, demagoškega časopisja. Še večje gorje pa naj zadene tistega, ki zastruplja čista srca s slabim časopisjem!

V narodnem boju ob narodno ogroženi meji igra zaradi tega časopisje veliko vlogo. Da je to za uspešen naroden boj odločilnega pomena, so spoznali Nemci že zdavnaj in prav pridno se poslužujejo tega raznarodovalnega sredstva. Kdaj pridejo tudi Slovenci do tega spoznanja? Morda potem, ko ne bo ob meji nobenega Slovence več! Raznarodovanje pótom časopisja zadevle seveda bolj obmejne Slovence, nas tožne Korotance, ki so središču Slovenstva manj znani in manj zanimivi!

Ni dovolj, da je ljudstvo pótom osebnega občevanja naščuvano proti vsemu, kar je slovenskega, ne: pomagati mora na tem prokletem delu tudi še — slovensčini sovražno nemško in nemškutarsko časopisje. Vse, kar je slovenskega, se blati po teh listih, ki ga nahajamo kot ljuške med pšenico in ki okužuje še to, kar je dobrega. Pótom tega časopisja se ruje proti Slovincu posamezniku, proti slovenski govoricu, slovenskemu petju, slovenskemu uradovanju, slovenskim organizacijam, posojilnicam in hranilnicam, šolam, proti slovenskemu učitelstvu, proti slovenskim obrtnikom itd. Slika se vse kot grdo, slabo, nazadnjaško — vse nemško pa, če je tudi še tako velika lumparija, kot vzorno, lepo, napredno in edino pravo. Takega časopisja vidimo ob meji vse polno in dobiva se brezplačno, ako kdo želi. Posebno znameniti listi so: »Bauernzeitung«, »Freie Stimmen«, »Štajerci«; ti pripravljajo pot za raznarodovanje in demoralizacijo slovenskega ljudstva. Izobraženejši čitajo tudi »Tagespost«, »Grazer Tagblatt«. Kar se tiče sovražstva do Slovincov, ne zaostajata tudi ta lista. Izmed slovenskih naletiš samo na »Mir« in »Slovenca«, ki ne paralizirata nasprotnih.

Ako vprašuješ kmeta, zakaj ima tak list, odgovarja, da ga dobi brezplačno doposlanega ter ga čita, ker nima drugega. Tako se navzemlje čitatelj polagoma duha časopisa. Navada pa je železna srajca: lista ne more več pogrešati — in siromak je nevede utonil v morju nemškutarstva. Na ta način se pogublja več dobrih Slovincov, nego pótom podpor in besedičenja. Za tiho agitacijo je človek najbolj dovozen — osebna učinkuje navadno ravno nasprotno, seveda le, ako še ni popolnoma pogubljen.

Velik učinek časopisja je tudi v tem, da je ljudstvo preveč prepričano o resničnosti vsega tiskanega, kar je razvidno iz narodnega reka: »Če bi kne brov riesen, bi cajtenge kne smeve natisen't«. Umevno je, da slovenska javnost tega dejstva ne pozna in posveča premalo ali nič pozornosti tej vrsti raznarodovanja — zakaj narodna meja je kraj nekaterih publikacij vse premalo preštudirana v tem oziru. Ob meji čutimo moč nasprotnega časopisja tako silno, da ga kot obrambni faktor ne smemo dalje prezirati.

Nemška obrambna društva delujejo s pomočjo časopisja neumorno, tiho in jako uspešno. In Slovenci? Mi ne storimo nič; tistih par časopisov, ki jih roma ob mejo, ne zalegajo nič, ali pa se zaradi nezanimivosti mečejo na stran. To je žalostno dejstvo! Proti takemu strupenemu delovanju je treba krepke, pametne obrambe, kakaj vsak nepremišljen korak bi utegnil le še povečati zlo.

Dosedaj najboljši list, ki edini se najuspešneje širi na narodni meji, je — »Ilustrovani Tednik«. Zal le, da njegova visoka cena ovira širjenje med ljudstvom. V ospredju stoji vedno še slovenska nevzajemnost, sebičnost in nevoščljivost namesto edinosti, treznega preudarka in narodne požrtvovalnosti.

Cemu ravno »Ilustrovani Tednik« in ne tudi druge liste na mejo? Zanj govori prvič ilustracija, v drugič pa, ker vsebina ne žali nobenega Slovenca, bodi potem tega ali onega političnega prepričanja. Ta list ne dela v lastnem taboru zmešnjave, razkolništva, sovraštva, marveč širi in utrjuje vzajemno slovensko narodno idejo. To pa je za obmejni kraj, kakor je Koroška, važno obrambno delo, ki bi celo Slovincem v središču ne škodovalo.

»Ilustrovanih Tednikov« potrebujemo na narodni meji toliko, kolikor je kmetov, oziroma samostojnih ljudi. Toda kje dobiti tako veliko število listov — brez denarja? Slovenci, ki vas je sreča obdarila z imetjem, pokažite svoje rodoljubje in svojo pravo narodnost — dejanski!

Iz blagih darov naj se ustanovi »Obrambni obmejni sklad«, iz katerega bi se plačevala naročnina »Ilustrovanega Tednika« vsaj v najogroženějšíh krajih, tako da bi prejimali posestniki, oziroma gostilničarji list brezplačno ali vsaj po znižani ceni.

Ubogi slovenski delavec je že žrtvoval dve kroni v ta namen, a žal — njegov zgled je ostal — neupoštevani! Ali se ne najde po vsej Slovenski noben človek, ki bi posnemal delavca ter žrtvoval za »Obrambni obmejni sklad«? Posnemati delavca pri tako važnem obrambnem delu gotovo ne bo nečastno. Ne prihajajo te vrstice iz uredništva »Ilustrovanega Tednika«, ne po njega provzročitvi, marveč potreba po takem listu ob meji postaja dan na dan večja in pomembnejša. Širjenje tega lista je važno in potrebno obrambno delo, ki si ga je naložilo društvo »Gorotan«, društvo slovenskih učiteljev in akademikov na Koroškem.

Prosimo obrambna, izobraževalna in druga slovenska društva, da nabirajo darove za prej imenovani sklad. Tudi apeliramo na slovenske denarne zavode, da se spomnijo z darovi tega sklada. Zbrane vsote, oziroma darovi se blagovolijo doposlati na naslov: »Podružnica Ljubljanske kreditne banke« v Celovcu, Kolodvorska ulica.

Ako se slovenska javnost ne bo zanimala za to podjetje društva »Gorotan«, potem smo pač primorani prepustiti Koroško preplavi nemškutarstva »durch die Kraft der deutschen Presse«.

Naše vrste sestajajo iz zatiranega slovenskega učiteljstva in ubogih akademikov, torej iz ljudi, ki ne morejo žrtvovati toliko, kolikor zahtevajo stroški obrambnega dela. Ne beračimo zase, četudi zatirani, marveč prosimo za dobro tlačeno slovensko ljudstvo koroško, katero reševati smo poklicani. Pričakujemo pomoči od središča, ki je pač le hvale dolžna stražnikom meje.

Društvo »Gorotan«.

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji. (Dalje.)

IV. Predlogi za izpremembo državnega šolskega zakona.

Referent tov. Kamil Buzek omenja predvsem, da naj bi se v generalni debati odločilo, v kateri smeri se naj vršijo predlogi za reformo temeljnega državnega šolskega zakona; ali naj se od državnega zbora zahteva samo okvirni zakon ali pa izpopolnjen predlog tudi s stvarmi, ki so sicer pridržane deželnemu zakonodajalstvu. Sporoči stališče, ki ga je zavzel Osrednji svet čeških učiteljskih deželnih

organizacij in ki je tudi njegovo stališče: Izdelati predlog okvirnega zakona, toda pustiti v njem vse sedanje dobre določbe in ga izpopolniti še z drugimi. — Tov. J. Br. Szado se strinja s tem predlogom. Okvirni predlog naj vsebuje gotove določbe, ki naj bi dajale direktivo za izdelanje potrebnega zakona na deželnih zborih. — Na vprašanje tov. dr. H. Kanarka, če se je o tem stališču predsedništvo Zveze sporazumelo z Lehrerbundom, odgovarja tov. M. Hajny, da bo predlog, ki bo sklenjen, za temelj posvetovanj državnega posvetovalnega odseka. — Tov. Jos. Smrtka objasnjuje stališče, ki je bilo zastopano v osrednjem svetu. — Tov. Ivan Stronskyj predlaga, da bi bil predlog zakona izpopolnjen z določbo o nadzorovalnih uradih, pri katerih naj se varuje princip, da naj ima vsaka narodnost svoj lastni deželni šolski svet. — Ko so bili predlogi referentov in tov. Stronskega odobreni, se je prešlo v podrobno obravnavanje o posameznih paragrafih zakonske predloge, pri čemer je bilo temelj besedilo, sprejeto v Osrednjem svetu čeških deželnih učiteljskih organizacij. Prvi dan se je preresetalo 16 paragrafov.

Dne 20. avgusta se je nadaljevalo z obravnavanjem paragrafov zakonske predloge, ki je bila preresetana do določbe o šolskih izdatkih in o privatnih šolah. Vprašanje o izdatkih bo predmet statističnega preiskavanja v vsaki deželi, in rezultate tega predložijo posamezne deželne organizacije predsedništvu Zveze do 28. februarja 1914. V tej dobi bo preskrbljeno, da podajo obrambna društva posameznih dežel svoje mnenje o določbah glede privatnih in manjšinskih šol. Rusinski tovariši pošljejo svoje predloge k točki VI. o ustanavljanju šol posameznim deželnim organizacijam, da podajo te svoje mnenje.

Tov. St. Nowak se je z odobravanjem zborovalcev presrečno zahvalil tovarišu referentu za naporno delo in za lojalno postopanje pri obravnavanju.

V. Ureditve učiteljskih plač.

V obširni, mestoma jako burni debati o tem predmetu, s katerim je bil program po predlogu tov. B. Skale razširjen, so podali tov. P. Skalicke, St. Nowak, J. Br. Szado, Jos. Smrtka, M. Jakymovskij, Jul. Smulikowsky podrobno sliko situacije o ureditvi učiteljskih plač tako z ozirom na razmere v posameznih deželah, kakor z ozirom na razmere v državnem zboru. Na koncu so bili sprejeti sledeči predlogi tov. P. Skalickega:

1. Odbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji delaj na to, da bi se v državnem zboru izdelala takšna izprememba § 55. državnega šolskega zakona, ki bi s svojim besedilom odgovarjala tako težnjam učiteljskega kakor rodoljubnim avtonomističnim krogom in ki bi ne izključevala takšnega napredovanja, kakršnega s službeno pragmatiko dobi državno uradništvo z isto izobrazbo.

2. Odbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji naj takoj stori korake tako pri vladi, kakor v vseh poslanskih klubih, da bi bila s hitrejšim obravnavanjem malega finančnega načrta dosežena sanacija deželnih financ, od katerih je skoro v vseh deželah večalimanih odvisna redka ureditve učiteljskih plač. Posamezne deželne organizacije, združene v Zvezi, naj nastopijo v tem smislu v poslanskih klubih svoje narodnosti.

Po predlogu tov. St. Nowaka je bilo sprejeto:

Predsedništvu Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji se naroča, da bi v sporazumu s predsedništvom Deutsch-östr. Lehrerbunda napravilo vsa pripravljala dela za veliko demonstracno zborovanje vsega predlitavskega učiteljstva na Dunaju v svrhu hitrega uresničenja učiteljskih zahtev po redni ureditvi njegovih plač.

VI. Znižana vožnja za učiteljstvo po železnicah.

Na predlog tov. J. Br. Szada je bilo sprejeto: Odbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji naj dela na to, da bi se učiteljstvu ljudskih šol izdajale takšne legitimacije, kakršne se izdajajo državnim uradnikom in s katerim se nudi znižana vožnja na železnicah. Zahteva naj od vlade, da izda tozadevno odredbo, in vsi poslanski klubi se prosijo, da bi v tem smislu na vlado uplivali. — Po predlogu tov. P. Skalickega je bilo sprejeto, da bi tako Zveza, kakor posamezne deželne organizacije z osebno intervencijo pri članih subkomiteja železnicega odbora poslanske zbornice delale na to, da bi se tej zahtevi učiteljstva ugodilo. — Sprejet je

tudi predlog tov. H. Vitkoviča, da naj Zveza dela na to, da bi ji bile dane ugodnosti tudi v sosednjih državah, kjer bodo imeli zanje morebiti več razumevanja, kakor pri nas.

VII. Blagajniško poročilo.

Tov. B. Skala poda referat o ugotovitvi, ki jo je skupno s tov. P. Skalicke na temelju sklepa odbora seje Zveze v Krakovu izvedel o tem, kako so posamezne deželne organizacije izpolnile v primeri s številom članov svojo plačilno dolžnost napram Zvezi od leta 1910. Pregled o tem bo podan v prepisu posameznim deželnim organizacijam in na tej podlagi se napravijo računi organizacij. Blagajnik tov. Ivan Stronskyj izpolnjuje to poročilo z izkazom prejemkov in izdatkov za leto 1912.—13. in z izkazom blagajniške gotovine. Ker ta gotovina ne zadostuje za poravnanje dolžnih računov, predlaga, da bi se članski prispevek zvišal z 10 v na 20 v. Po pojasnitvi tov. B. Skale, da po poravnanju dolžnih prispevkov organizacij, ki bodo za to opominjane, tega ne bo potreba, opusti od svojega predloga. Na to je bil sprejet predlog tov. P. Skalickega o enotni ureditvi računov za potne stroške odborovih članov.

VIII. Razmere učiteljstva na Kranjskem.

Referent tov. Jelenc je orisal grozne razmere naprednega učiteljstva na Kranjskem. Razmere najboljše označuje tole dejstvo: Hočeli napredni učitelj nekaj od uradov, se mu reče: »Vstopite v Slomsko-v Zvezo (organizacija klerikalnega učiteljstva) in dobite vse!« — Položaj naprednega učiteljstva je tako žalosten, da že bolj biti ne more. V brošuri »Dejanja govore« so te razmere opisane in dokumentirane. Napredno učiteljstvo prosi Zvezo slovanskega učiteljstva vsaj za moralno podporo; veselilo se je, da z obilno udeležbo na jubileju Zaveze 6.—8. septembra slovansko učiteljstvo to podporo dokaže, toda medtem pa ni bilo mogoče odborove seje imeti v Ljubljani. Referent prosi, da bi odbor Zveze sprejel ti dve resoluciji:

1. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji protestira proti sistematičnemu preganjanju naprednega učiteljstva na Kranjskem od strani vlada-jočepolitističestranke in prosi vse merodajne činitelje, da bi temu protipostavnemu postopanju naredili konec in delali na to, da se uvedejo zopet normalne razmere.

2. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji naj svojim vplivom dela na to, da dobi napredno slovensko učiteljstvo na Kranjskem moralno podporo in naj pozove deželne organizacije učiteljske, v Zvezi združene, da bi kolikor mogoče z obilno udeležbo svojih delegatov na jubileju Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev 6.—8. septembra v Ljubljani pokazale mu svoje simpatije.

Tov. P. Skalicke, J. Br. Szado, M. Jakymowskyj, A. Opašič zagotavljajo slovenskemu učiteljstvu svoje simpatije in obljublajo, da se potrudijo, da bi vse organizacije bile v Ljubljani kar najštevilnejše zastopane. Na predlog tov. P. Skalickega in Jos. Smrtka so bili delegirani za Zvezo v Ljubljano predsednik tov. M. Hajny in tajnik Jas. Závada. Obe resoluciji sta bili soglasno sprejeti in tov. L. Jelenc se zahvali za izkazane simpatije in izraža radost, da bo mogel v Ljubljani pozdraviti zastopnike vsega slovanskega učiteljstva v Avstriji. (Dalje.)

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem ima svoje letošnje jesensko zborovanje v sredo, dne 19. novembra t. l., v št. J a n ž u. Na tem zborovanju bo predaval tovariš nadučitelj Skulj iz Trzišča o Srbiji. Ker bo pojasnjeval svoja izvajanja s skopi-tiškimi slikami in ker je predmet predavanja spričo dogodkov zadnjih mesecev jako aktualen, bo predavanje gotovo zanimalo zborovalce. Drugi referat o izpremembi društvenih pravil ima tov. strokovni učitelj Hočevár. Ker si na občnem zboru v Kostanjevici nismo bili v tem vprašanju popolnoma na jasnem, pošlje društveno vodstvo še pred zborovanjem vsem šolam nova pravila, da se vsak posameznik lahko pripravi na debato in da stavi potrebne nasvete ali predloge. — Med slučajnostmi se bomo pogovorili o nekaterih stvarih, ki jih odbor ne more rešiti sam. Zaradi oddaljenosti nekaterih članov se prične zborovanje ob 11. uri dopoldne. Omeniti moramo, da zboruje Pedag. društvo topot prvikrat v prijaznem št. Janžu. Mnogo tovarišev še ne pozna tega dela našega širnega okraja. Zato bodi udeležba kolikor moči številna! Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v sredo dne 19. novembra t. l. ob 10. uri dop. v celjski okoliški šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Odkar nismo zborovali; poroča predsednik. 3. O naši vzgojni nalogi; govori predsednik. 4. Slučajnosti. Ne zadostuje, da pridejo samo redni obiskovalci zborovanj, ampak svoje društvene dolžnosti se morajo zavedati tudi ostali! Vse — posebno nujno pa slednje — vabi: Franc Brinar, t. č. predsednik.

Šaleškega učiteljskega društva odbor je sklical svoje izredno zborovanje dne 30. oktobra t. l. v Šoštanj, kjer smo se zbrali tokrat skoro polnoštevilno. To dejstvo je konstatiral tov. predsednik z radostnim srcem, pozdravljal je osobito one tovariše, ki jih redkokdaj vidimo v naši sredini. Vzpodbujal jih je k vztrajnemu složenemu delu v naših edinih zavetiščih za skupne težnje — v društvenih zborovanjih ter apeliral na njih stanovsko zavest s trdnim zaupanjem, da jih tokrat ne vidi prvikrat, pa tudi ne zadnjikrat. Ko je še pozdravil prisotna gosta tov. Lednika, se je zadnji zapisnik odobril in prečital en manj važen dopis. Nato je došel do društvene zadeve, zaradi katere se je sklicalo današnje izredno zborovanje, namreč do razgovora, kako bi se naj razdelila draginjska doklada za l. 1914. Vnela se je vroča, dolgotrajna debata, debatiralo se je na vse mogoče načine, a prišli nismo do nobenega pravega predloga. Končno je predlagal tov. predsednik tole: 1. Draginjska doklada za 1914 se naj razdeli po pravičnem procentualnem ključu, in sicer tako, da dobijo oni, ki imajo najnižjo temeljno plačo, najvišji odstotek, oni z najvišjo temeljno plačo pa najnižji odstotek. 2. Loči se naj pri vsaki stopnji oženjene ali neozenjene učitelje. 3. Učiteljem in učiteljicam z remuneracijo se zaračuni draginjska doklada po temeljni plači dotičnega kraja, kjer službujejo. — Predlog je bil sprejet.

Kozlansko učiteljsko društvo zboruje v sredo, dne 19. novembra t. l., ob 10. uri dopoldan v šolskem poslopju v Kozjem po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopis. 3. Poročilo delegatov o Zavezini skupščini. 4. Poročilo tov. R. Knafliča o obravnavi na c. kr. upravnem sodišču glede njegovega nezakonitega premeščenja iz službenih ozirov. 5. Slučajnosti. Pridite vsi! P. n. pevke in pevci naj prinese s seboj Moh. pes. II. del. — M. Grmovšek.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 16. novembra t. l., ob 11. uri popoldne v Šmarji pri Jelšah po sledečem vzporedju: 1. Dopisi. 2. Poročilo o zborovanju Zaveze. 3. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabljeno vabi odbor. Slivnica, dne 10. novembra 1913. Tomo Kurbus, t. č. predsednik; Leo Dobnik, t. č. tajnik.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. novembra t. l. v Gorici v dvorani »Trgovskega doma«. Dasi je bilo deževno vreme, je bila udeležba radostilna. Predsednik tovariš Križman pozdravi navzoče tovariše in tovarišice, gg. ravnatelja Bežka in Žnidaršiča, ki sta privedla naraščaj učiteljski k zborovanju, in gospoda profesorja Fistravca. Po pozdravu se spominja v toplih besedah dveh blagih tovarišev Beleta in Hojaka, ki sta se preselila v bljšjo večnost, odkar smo zadnjič zborovali. V znak sožalja vstanejo navzoči zborovalci s svojih sedežev. Dalje sporoča predsednik, da tega zborovanja ni izzval morda dopisnik v »Učit. Tovaršiu«, pač pa je bil društveni odbor že pred časom določil zborovanje za 6. november t. l.

Čitanje zadnjega zapisnika se opusti. Potem je prišlo na vrsto predavanje tov. E. Praprotnika: »Izkušnje učiteljeve o delazmočnosti otroške pameti.« Referat je bil dobro sestavljen, vsi udeleženci so ga poslušali s pozornostjo. Osnovna podlaga referatu je bila fiziološka psihologija. Predavatelj se je naslanjal tudi na učeno predavanje gosp. profesorja Seidla I. l. Po predavanju se je bila vnela živahna debata. Vmes sta posebno posegla gg. ravnatelja Bežek in Žnidaršič in g. profesor Fistravec. Tudi oni so bili zadovoljni z referatom ter mu še marsikaj dodali. Razpravljalo se je tudi o šolskih knjigah, načrtih, metodah, tehnikah i. dr. Gospod ravnatelj Bežek priporoča, naj se piše tednik koncem vsakega tedna, naj se izkaže gradivo, ki se ga je res predelalo tekom tedna. Omenil je tudi, da so dobili gg. kateheti ukaz od nadškofijskega ordinariata v Gorici, naj tudi oni izpolnijo redno vsak teden rubriko v tedniku. Govoril je tudi o šolskih knjigah, posebno o čitankah. Čitanje je glavni del jezikovnega nauka, toda nobena čitanka ni dobra, najboljša bi še bila Hubad-Schreinrejeva. Vse čitanke bi morale biti zrcalo našega slovstva, kar pa niso. K temu se je oglasil tudi tovariš Mermolja, ki je bil jako nasproten, da se je uvedla v goriški okolici

Velik učinek časopisja je tudi v tem, da je ljudstvo preveč prepričano o resničnosti vsega tiskanega, kar je razvidno iz narodnega reka: »Če bi kne brov riesen, bi cajtenge kne smeve natisen't«. Umevno je, da slovenska javnost tega dejstva ne pozna in posveča premalo ali nič pozornosti tej vrsti raznarodovanja — zakaj narodna meja je kraj nekaterih publikacij vse premalo preštudirana v tem oziru. Ob meji čutimo moč nasprotnega časopisja tako silno, da ga kot obrambni faktor ne smemo dalje prezirati.

Nemška obrambna društva delujejo s pomočjo časopisja neumorno, tiho in jako uspešno. In Slovenci? Mi ne storimo nič; tistih par časopisov, ki jih roma ob mejo, ne zalegajo nič, ali pa se zaradi nezanimivosti mečejo na stran. To je žalostno dejstvo! Proti takemu strupenemu delovanju je treba krepke, pametne obrambe, kakaj vsak nepremišljen korak bi utegnil le še povečati zlo.

Dosedaj najboljši list, ki edini se najuspešneje širi na narodni meji, je — »Ilustrovani Tednik«. Zal le, da njegova visoka cena ovira širjenje med ljudstvom. V ospredju stoji vedno še slovenska nevzajemnost, sebičnost in nevoščljivost namesto edinosti, treznega preudarka in narodne požrtvovalnosti.

Cemu ravno »Ilustrovani Tednik« in ne tudi druge liste na mejo? Zanj govori prvič ilustracija, v drugič pa, ker vsebina ne žali nobenega Slovenca, bodi potem tega ali onega političkega prepričanja. Ta list ne dela v lastnem taboru zmešnjave, razkolništva, sovraštva, marveč širi in utrjuje vzajemno slovensko narodno idejo. To pa je za obmejni kraj, kakor je Koroška, važno obrambno delo, ki bi celo Slovincem v središču ne škodovalo.

»Ilustrovanih Tednikov« potrebujemo na narodni meji toliko, kolikor je kmetov, oziroma samostojnih ljudi. Toda kje dobiti tako veliko število listov — brez denarja? Slovenci, ki vas je sreča obdarila z imetjem, pokažite svoje rodoljubje in svojo pravo narodnost — dejanski!

Iz blagih darov naj se ustanovi »Obrambni obmejni sklad«, iz katerega bi se plačevala naročnina »Ilustrovanega Tednika« vsaj v najogroženějšíh krajih, tako da bi prejimali poselniki, oziroma gostilničarji list brezplačno ali vsaj po znižani ceni.

Ubogi slovenski delavec je že žrtvoval dve kroni v ta namen, a žal — njegov zgled je ostal — neupoštevani! Ali se ne najde po vsej Slovenski noben človek, ki bi posnemal delavca ter žrtvoval za »Obrambni obmejni sklad«? Posnemati delavca pri tako važnem obrambnem delu gotovo ne bo nečastno. Ne prihajajo te vrstice iz uredništva »Ilustrovanega Tednika«, ne po njega provzročitvi, marveč potreba po takem listu ob meji postaja dan na dan večja in pomembnejša. Širjenje tega lista je važno in potrebno obrambno delo, ki si ga je naložilo društvo »Gorotan«, društvo slovenskih učiteljev in akademikov na Koroškem.

Prosimo obrambna, izobraževalna in druga slovenska društva, da nabirajo darove za prej imenovani sklad. Tudi apeliramo na slovenske denarne zavode, da se spomnijo z darovi tega sklada. Zbrane vsote, oziroma darovi se blagovolijo doposlati na naslov: »Podružnica Ljubljanske kreditne banke« v Celovcu, Kolodvorska ulica.

Ako se slovenska javnost ne bo zanimala za to podjetje društva »Gorotan«, potem smo pač primorani prepustiti Koroško preplavi nemškutarstva »durch die Kraft der deutschen Presse«.

Naše vrste sestajajo iz zatiranega slovenskega učiteljstva in ubogih akademikov, torej iz ljudi, ki ne morejo žrtvovati toliko, kolikor zahtevajo stroški obrambnega dela. Ne beračimo zase, četudi zatirani, marveč prosimo za dobro tlačeno slovensko ljudstvo koroško, katero reševati smo poklicani. Pričakujemo pomoči od središča, ki je pač le hvale dolžna stražnikom meje.

Društvo »Gorotan«.

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji. (Dalje.)

IV. Predlogi za izpremembo državnega šolskega zakona.

Referent tov. Kamil Buzek omenja predvsem, da naj bi se v generalni debati odločilo, v kateri smeri se naj vršijo predlogi za reformo temeljnega državnega šolskega zakona; ali naj se od državnega zbora zahteva samo okvirni zakon ali pa izpopolnjen predlog tudi s stvarmi, ki so sicer pridržane deželniemu zakonodajalstvu. Sporoči stališče, ki ga je zavzel Osrednji svet čeških učiteljskih deželnih

organizacij in ki je tudi njegovo stališče: Izdelati predlog okvirnega zakona, toda pustiti v njem vse sedanje dobre določbe in ga izpopolniti še z drugimi. — Tov. J. Br. Szado se strinja s tem predlogom. Okvirni predlog naj vsebuje gotove določbe, ki naj bi dajale direktivo za izdelanje potrebnega zakona na deželnih zborih. — Na vprašanje tov. dr. H. Kanarka, če se je o tem stališču predsedništvo Zveze sporazumelo z Lehrerbundom, odgovarja tov. M. Hajny, da bo predlog, ki bo sklenjen, za temelj posvetovanj državnega posvetovalnega odseka. — Tov. Jos. Smrtka objasnjuje stališče, ki je bilo zastopano v osrednjem svetu. — Tov. Ivan Stronskyj predlaga, da bi bil predlog zakona izpopolnjen z določbo o nadzorovanih uradih, pri katerih naj se varuje princip, da naj ima vsaka narodnost svoj lastni deželni šolski svet. — Ko so bili predlogi referentov in tov. Stronskega odobreni, se je prešlo v podrobno obravnavanje o posameznih paragrafih zakonske predloge, pri čemer je bilo temelj besedilo, sprejeto v Osrednjem svetu čeških deželnih učiteljskih organizacij. Prvi dan se je preresetalo 16 paragrafov.

Dne 20. avgusta se je nadaljevalo z obravnavanjem paragrafov zakonske predloge, ki je bila preresetana do določbe o šolskih izdatkih in o privatnih šolah. Vprašanje o izdatkih bo predmet statističnega preiskavanja v vsaki deželi, in rezultate tega predložijo posamezne deželne organizacije predsedništvu Zveze do 28. februarja 1914. V tej dobi bo preskrbljeno, da podajo obrambna društva posameznih dežel svoje mnenje o določbah glede privatnih in manjšinskih šol. Rusinski tovariši pošljejo svoje predloge k točki VI. o ustanavljanju šol posameznim deželnim organizacijam, da podajo te svoje mnenje.

Tov. St. Nowak se je z odobravanjem zborovalcev presrečno zahvalil tovarišu referentu za naporno delo in za lojalno postopanje pri obravnavanju.

V. Ureditve učiteljskih plač.

V obširni, mestoma jako burni debati o tem predmetu, s katerim je bil program po predlogu tov. B. Skale razširjen, so podali tov. P. Skalicke, St. Nowak, J. Br. Szado, Jos. Smrtka, M. Jakymowskyj, Jul. Smulikowskyj podrobno sliko situacije o ureditvi učiteljskih plač tako z ozirom na razmere v posameznih deželah, kakor z ozirom na razmere v državnem zboru. Na koncu so bili sprejeti sledeči predlogi tov. P. Skalickega:

1. Odbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji delaj na to, da bise v državnem zboru izdelala takšna izprememba § 55. državnega šolskega zakona, ki bi s svojim besedilom odgovarjala tako težnjam učiteljskega kakor rodoljubnim avtonomističnim krogom in kibi ne izključevala takšnega napredovanja, kakršnega s službeno pragmatiko dobi državno uradništvo z isto izobrazbo.

2. Odbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji naj takoj stori korake tako pri vladi, kakor v vseh poslanskih klubih, da bi bila s hitrejšim obravnavanjem malega finančnega načrta dosežena sanacija deželnih financ, od katerih je skoro v vseh deželah večalimanih odvisna redka ureditve učiteljskih plač. Posamezne deželne organizacije, združene v Zvezi, naj nastopijo v tem smislu v poslanskih klubih svoje narodnosti.

Po predlogu tov. St. Nowaka je bilo sprejeto:

Predsedništvu Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji se naroča, da bi v sporazumu s predsedništvom Deutsch-östr. Lehrerbunda napravilo vsa pripravljala dela za veliko demonstracno zborovanje vsega predlitavskega učiteljstva na Dunaju v svrhu hitrega uresničenja učiteljskih zahtev po redni ureditvi njegovih plač.

VI. Znižana vožnja za učiteljstvo po železnicah.

Na predlog tov. J. Br. Szada je bilo sprejeto: Odbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji naj dela na to, da bi se učiteljstvu ljudskih šol izdajale takšne legitimacije, kakršne se izdajajo državnim uradnikom in s katerim se nudi znižana vožnja na železnicah. Zahteva naj od vlade, da izda tozadevno odredbo, in vsi poslanski klubi se prosijo, da bi v tem smislu na vlado uplivali. — Po predlogu tov. P. Skalickega je bilo sprejeto, da bi tako Zveza, kakor posamezne deželne organizacije z osebno intervencijo pri članih subkomiteja železnicega odbora poslanske zbornice delale na to, da bi se tej zahtevi učiteljstva ugodilo. — Sprejet je

tudi predlog tov. H. Vitkoviča, da naj Zveza dela na to, da bi ji bile dane ugodnosti tudi v sosednjih državah, kjer bodo imeli zanje morebiti več razumevanja, kakor pri nas.

VII. Blagajniško poročilo.

Tov. B. Skala poda referat o ugotovitvi, ki jo je skupno s tov. P. Skalicke na temelju sklepa odbora seje Zveze v Krakovu izvedel o tem, kako so posamezne deželne organizacije izpolnile v primeri s številom članov svojo plačilno dolžnost napram Zvezi od leta 1910. Pregled o tem bo podan v prepisu posameznim deželnim organizacijam in na tej podlagi se napravijo računi organizacij. Blagajnik tov. Ivan Stronskyj izpolnjuje to poročilo z izkazom prejemkov in izdatkov za leto 1912.—13. in z izkazom blagajniške gotovine. Ker ta gotovina ne zadostuje za poravnanje dolžnih računov, predlaga, da bi se članski prispevek zvišal z 10 v na 20 v. Po pojasnitvi tov. B. Skale, da po poravnanju dolžnih prispevkov organizacij, ki bodo za te opominjane, tega ne bo potreba, opusti od svojega predloga. Na to je bil sprejet predlog tov. P. Skalickega o enotni ureditvi računov za potne stroške odborovih članov.

VIII. Razmere učiteljstva na Kranjskem.

Referent tov. Jelenc je orisal grozne razmere naprednega učiteljstva na Kranjskem. Razmere najboljše označuje tole dejstvo: Hočeli napredni učitelj nekaj od uradov, se mu reče: »Vstopite v Slomsko-vzevo (organizacija klerikalnega učiteljstva) in dobite vse!« — Položaj naprednega učiteljstva je tako žalosten, da že bolj biti ne more. V brošuri »Dejanja govore« so te razmere opisane in dokumentirane. Napredno učiteljstvo prosi Zvezo slovanskega učiteljstva vsaj za moralno podporo; veselilo se je, da z obilno udeležbo na jubileju Zaveze 6.—8. septembra slovansko učiteljstvo to podporo dokaže, toda medtem pa ni bilo mogoče odborove seje imeti v Ljubljani. Referent prosi, da bi odbor Zveze sprejel ti dve resoluciji:

1. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji protestira proti sistematičnemu preganjanju naprednega učiteljstva na Kranjskem od strani vlada-jočepolitističkestrankeinprosi vse merodajne činitelje, da bi temu protipostavnemu postopanju naredili konec in delali na to, da se uvedejo zopet normalne razmere.

2. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji naj svojim vplivom dela na to, da dobi napredno slovensko učiteljstvo na Kranjskem moralno podporo in naj pozove deželne organizacije učiteljske, v Zvezizdružene, da bi kolikor mogoče z obilno udeležbo svojih delegatov na jubileju Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev 6.—8. septembra v Ljubljani pokazale mu svoje simpatije.

Tov. P. Skalicke, J. Br. Szado, M. Jakymowskyj, A. Opašič zagotavljajo slovenskemu učiteljstvu svoje simpatije in obljublajo, da se potrudijo, da bi vse organizacije bile v Ljubljani kar najštevilnejše zastopane. Na predlog tov. P. Skalickega in Jos. Smrtka so bili delegirani za Zvezo v Ljubljano predsednik tov. M. Hajny in tajnik Jas. Závada. Obe resoluciji sta bili soglasno sprejeti in tov. L. Jelenc se zahvali za izkazane simpatije in izraža radost, da bo mogel v Ljubljani pozdraviti zastopnike vsega slovanskega učiteljstva v Avstriji. (Dalje.)

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem ima svoje letošnje jesensko zborovanje v sredo, dne 19. novembra t. l., v št. J a n ž u. Na tem zborovanju bo predaval tovariš nadučitelj Skulj iz Trzišča o Srbiji. Ker bo pojasnjeval svoja izvajanja s skopi-tiškimi slikami in ker je predmet predavanja spričo dogodkov zadnjih mesecev jako aktualen, bo predavanje gotovo zanimalo zborovalce. Drugi referat o izpremembi društvenih pravil ima tov. strokovni učitelj Hočevár. Ker si na občnem zboru v Kostanjevici nismo bili v tem vprašanju popolnoma na jasnem, pošlje društveno vodstvo še pred zborovanjem vsem šolam nova pravila, da se vsak posameznik lahko pripravi na debato in da stavi potrebne nasvete ali predloge. — Med slučajnostmi se bomo pogovorili o nekaterih stvarih, ki jih odbor ne more rešiti sam. Zaradi oddaljenosti nekaterih članov se prične zborovanje ob 11. uri dopoldne. Omeniti moramo, da zboruje Pedag. društvo topot prvikrat v prijaznem št. Janžu. Mnogo tovarišev še ne pozna tega dela našega širnega okraja. Zato bodi udeležba kolikor moči številna! Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v sredo dne 19. novembra t. l. ob 10. uri dop. v celjski okoliški šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Odkar nismo zborovali; poroča predsednik. 3. O naši vzgojni nalogi; govori predsednik. 4. Slučajnosti. Ne zadostuje, da pridejo samo redni obiskovalci zborovanj, ampak svoje društvene dolžnosti se morajo zavedati tudi ostali! Vse — posebno nujno pa slednje — vabi: Franc Brinar, t. č. predsednik.

Šaleškega učiteljskega društva odbor je sklical svoje izredno zborovanje dne 30. oktobra t. l. v Šoštanj, kjer smo se zbrali tokrat skoro polnoštevilno. To dejstvo je konstatiral tov. predsednik z radostnim srcem, pozdravljal je osobito one tovariše, ki jih redkokdaj vidimo v naši sredini. Vzpodbujal jih je k vztrajnemu složenemu delu v naših edinih zavetiščih za skupne težnje — v društvenih zborovanjih ter apeliral na njih stanovsko zavest s trdnim zaupanjem, da jih tokrat ne vidi prvikrat, pa tudi ne zadnjikrat. Ko je še pozdravil prisotna gosta tov. Lednika, se je zadnji zapisnik odobril in prečital en manj važen dopis. Nato je došel do društvene zadeve, zaradi katere se je sklicalo današnje izredno zborovanje, namreč do razgovora, kako bi se naj razdelila draginjska doklada za l. 1914. Vnela se je vroča, dolgotrajna debata, debatiralo se je na vse mogoče načine, a prišli nismo do nobenega pravega predloga. Končno je predlagal tov. predsednik tole: 1. Draginjska doklada za 1914 se naj razdeli po pravičnem procentualnem ključu, in sicer tako, da dobijo oni, ki imajo najnižjo temeljno plačo, najvišji odstotek, oni z najvišjo temeljno plačo pa najnižji odstotek. 2. Loči se naj pri vsaki stopnji oženjene ali neozenjene učitelje. 3. Učiteljem in učiteljicam z remuneracijo se zaračuni draginjska doklada po temeljni plači dotičnega kraja, kjer službujejo. — Predlog je bil sprejet.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v sredo, dne 19. novembra t. l., ob 10. uri dopoldan v šolskem poslopju v Kozjem po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopis. 3. Poročilo delegatov o Zavezini skupščini. 4. Poročilo tov. R. Knafliča o obravnavi na c. kr. upravnem sodišču glede njegovega nezakonitega premeščenja iz službenih ozirov. 5. Slučajnosti. Pridite vsi! P. n. pevke in pevci naj prinese s seboj Moh. pes. II. del. — M. Grmovšek.

Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 16. novembra t. l., ob 11. uri popoldne v Šmarji pri Jelšah po sledečem vzporedju: 1. Dopisi. 2. Poročilo o zborovanju Zaveze. 3. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabljeno vabi odbor. Slivnica, dne 10. novembra 1913. Tomo Kurbus, t. č. predsednik; Leo Dobnik, t. č. tajnik.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. novembra t. l. v Gorici v dvorani »Trgovskega doma«. Dasi je bilo deževno vreme, je bila udeležba radostilna. Predsednik tovariš Križman pozdravi navzoče tovariše in tovarišice, gg. ravnatelja Bežka in Žnidaršiča, ki sta privedla naraščaj učiteljski k zborovanju, in gosпода profesorja Fistravca. Po pozdravu se spominja v toplih besedah dveh blagih tovarišev Beleta in Hojaka, ki sta se preselila v bljšjo večnost, odkar smo zadnjič zborovali. V znak sožalja vstanejo navzoči zborovalci s svojih sedežev. Dalje sporoča predsednik, da tega zborovanja ni izzval morda dopisnik v »Učit. Tovaršu«, pač pa je bil društveni odbor že pred časom določil zborovanje za 6. november t. l.

Čitanje zadnjega zapisnika se opusti. Potem je prišlo na vrsto predavanje tov. E. Praprotnika: »Izkušnje učiteljeve o delazmočnosti otroške pameti.« Referat je bil dobro sestavljen, vsi udeleženci so ga poslušali s pozornostjo. Osnovna podlaga referatu je bila fiziološka psihologija. Predavatelj se je naslanjal tudi na učeno predavanje gosp. profesorja Seidla I. l. Po predavanju se je bila vnela živahna debata. Vmes sta posebno posegla gg. ravnatelja Bežek in Žnidaršič in g. profesor Fistravec. Tudi oni so bili zadovoljni z referatom ter mu še marsikaj dodali. Razpravljalo se je tudi o šolskih knjigah, načrtih, metodah, tehnikah i. dr. Gospod ravnatelj Bežek priporoča, naj se piše tednik koncem vsakega tedna, naj se izkaže gradivo, ki se ga je res predelalo tekom tedna. Omenil je tudi, da so dobili gg. kateheti ukaz od nadškofijskega ordinariata v Gorici, naj tudi oni izpolnijo redno vsak teden rubriko v tedniku. Govoril je tudi o šolskih knjigah, posebno o čitankah. Čitanje je glavni del jezikovnega nauka, toda nobena čitanka ni dobra, najboljša bi še bila Hubad-Schreinrejeva. Vse čitanke bi morale biti zrcalo našega slovstva, kar pa niso. K temu se je oglasil tudi tovariš Mermolja, ki je bil jako nasproten, da se je uvedla v goriški okolici

Kruličeva: »Moja prva čitanka«. Z njim se je strinjalo tudi več drugih tovarišev; bili so za Widrowo »Moje prvo berilo«.

Sicer se bo govorilo o uspehu »Moje prve čitanke« koncem šolskega leta.

Gospod ravnatelj Znidaršič je poudarjal, da glede šolskih knjig in učnih načrtov ni potreba nobene pritožbe. Tednik ni glavna stvar v šoli, pač pa samostojno misleči učitelj. Učitelj mora paziti na to, da podano snov učenci tudi res razumejo, da pride ta v njih last. Tudi knjige so v šoli večinoma le takrat dobre, če je učitelj dober. Učitelj je živa knjiga.

Gospod profesor Fistravec omenja, da je v ljudski šoli preveč snovi, ki je ne morejo prevladati učenci. Pozdravlja idejo gosp. ravnatelja Bežka, namreč da bodo tudi vbodoče obiskovali gojenci in gojenke zadnjih letnikov pod vodstvom gg. ravnateljev, oziroma profesorjev ljudske šole v okolici goriški ter prisostvovali pouku.

Temu je pripomnil tov. Bajt, da je to vse dobro in lepo, toda s temi obiski na kmeth so pa v zvezi tudi razne nevšečnosti, ker v ljudskih šolah ni vedno mogoče natančno postopati po učnih metodah, kakor na vadbah in to z ozirom na prenapolnjenost in nenadarenost učencev. Utegnili bi pasti marsikje slaba luč na šolo in učitelja od strani hospitantov.

Gospod ravnatelj je nato izjavil, da tudi oni ne pričakujejo razočaranja, pač pa hočejo pokazati mlademu naraščanju, kakšno delo jih čaka v življenju. Tudi se ni bati, da bi morebitne neuspehe razkričali po deželi, kritika ne bo sovražna. Šolsko vodstvo bo pa vselej en dan ali dva dni prej obveščeno o obisku.

Prešlo se je k gmotnemu vprašanju in predlogom.

Predsednik tov. Križman sporoča, da je zvišal c. kr. okrajni šolski svet pavšalija za kurjavo in snaženje na 100 K za rezred, in sicer za kurjavo 62 K in za snaženje 38 K. Dal je več pojasnil glede zadnjega definitivnega imenovanja nekaterih učiteljev v okraju, pojasnil je tudi, po katerem ključu se določuje učiteljsvu pristojbina doklada. Večja debata se je bila vnela pri gmotnem vprašanju. Na razna vprašanja sta odgovarjala tovariša Križman in Bajt in je bil k sklepu sprejet predlog tov. Urbančiča: »Deželno učiteljsko društvo naj vztraja pri svoji vlogi na deželni odbor glede začasnega gmotnega zboljšanja učiteljskega položaja v pokneženi grofiji Goriško-Gradiščanski.«

K sklepu se je oglasil še tov. P. Medvešek, ki je v ostrih besedah ožigosal in obsojal dopis »Brkina« v »Učiteljskem Tovarišu« štev. 43. Res žalostno za »Brkina«, da še do danes ne ve, obstoja li »Deželno učiteljsko društvo« za pokneženo grofijo Goriško-Gradiščansko, katero društvo stoji vedno na pozorišču v prid vsega učiteljstva pod spretnim vodstvom tov. Bajta. Vse dosedanje gmotno izboljšanje, sicer ne veliko, je zasluga edino le »Deželnega učiteljskega društva«. Kaj je »Deželno učiteljsko društvo« doseglo do sedaj, naj se potrudi vprašati »Brkin« tov. Berginca, ki se vedno — če mu le čas dopušča — udeležuje odborovih sej v Gorici. On mu bo drage volje pojasnil, da društvo ne spi, pač pa bdi. Društvo bi lahko še veliko več dobrega storilo v prid učiteljstva, ako bi imelo na razpolago potrebna sredstva, ako bi vsi učitelji goriške dežele plačevali dve kroni letnine. Zabavljati in kritikovati je lahko, toda delati je težje.

V prejšnjem imenovanju številki »Učiteljskega Tovariša« omenja »Brkin« tudi, da spe okrajna učiteljska društva v deželi. Goriško učiteljsko društvo je navadno zborovalo redno vsako leto petkrat do šestkrat ob častnem številu zborovalcev. Bila so vedno znanstvena predavanja na dnevnem redu, kar je bilo tudi objavljeno v »Učiteljskem Tovarišu«. Letos je bilo res manj zborovanj, bili so pa drugi vzroki. — Toliko v dodatek in pojasnilo k zadnjim poročilom iz Goriškega v »Učiteljskem Tovarišu«.

Politiški pregled.

* Slovanov je 159 milijonov. Slovani so največji narod v Evropi. Tvorijo dobro tretjino vsega prebivalstva in zavzemajo izmed vseh narodov največji prostor na vsem svetu. Ako bodo trajali pravilni odnošaji, se število Slovanov podvoji v 40 letih. Germani se bodo podvojili v 100, Romani pa šele v 300 letih. Tse tako kaže, da pripada bodočnost Slovanom. Anglež dr. Wachsburn pravi: »Latinsko in nemško plemo je preživelo svoj vek, a ni umelo izvršiti prave civilizacije, povzdigovalo je gmotne korsti nad duševne, čestilo je boga mamona. Čakamo na prihod Slovanstva, da bi prerodilo Evropo, da bi utrdilo načelo pobratimstva vsega sveta. Slovanstvo plemo živi šele svojo mladeniško dobo. Kaj bo, ko doraste, v kakšni

meri bo uresničilo svoje ideale in dalo boljši in dragocenejši razvoj civilizaciji — to pokaže doba bodočnost, doba slovanstva.«

* V proračunskem odseku je poročevalec o aferi Canadian-Pacific poudarjal med drugim: Naraščanje izseljevanja ima v prvi vrsti svoj vzrok v žalostnih gospodarskih razmerah v Avstriji. Zapirati meje ne pomaga nič, ljudem je treba dati dela in kruha. Treba je take zunanje politike, da bo mogoče v Avstriji živeti. Ves denar se danes zapravlja za politiko, ki ovira produkcijo in preganja ljudstvo iz domovine. V osebna vprašanja se govornik neče spuščati. Predlaga pa končno resolucijo, ki odobrava stremljenje trgovinskega ministrstva po neodvisnosti avstrijske paroplovbe od nemškega kartela. Zvišanje izseljenstva je posledica žalostnega gospodarskega položaja Avstrije. Vlada se pozivlja, da nastopi proti vsem izrodkom te izseljenjske prakse brez ozira na posamezne družbe.

* Protestni shod proti Lex Kolisko. V Narodnem domu v Kraljevi. Vinohradih je sklical mestni svet preteklo nedeljo protestni shod proti sankciji Lex Kolisko. Soglasno so sklenili resolucijo, ki zahteva od vlade odločno izjavo, da ne more Lex Kolisko cesarju predložiti v sankcijo.

* Ženska volilna pravica na Francoškem. Volilni odsek francoske zbornice je sklenil priporočiti zakonski načrt, ki odpravlja spolni razloček ob volitvah in podeljuje volilno pravico tudi Francozinjam, ki dopolnijo 21. leto, a z omejitvijo, da smejo ženske voliti le pri volitvah v občinske, okrožne in v generalne svete, ne pa tudi za državni zbor. Upajo pa, da bodo Francozinjam kmalu tudi podelili volitev v državni zbor.

* Nova balkanska zveza. Novi grški zastopnik v Petrogradu je nekemu sotrudniku »Rječi« izjavil o novi balkanski zvezi: Zdaj obstoja le med Grško in Srbijo formalna zveza. Samo ob sebi uimevno pa živimo v prijateljstvu z Rumunijo in s Črno goro, ker so zaradi zadnjih dogodkov naše koristi identične. Vprašanje formalne zveze z Rumunijo in s Črno goro še ni končno rešeno.

Kranjske vesti.

—r— Umrla je na Kaplanovem pri Velikih Laščah gospa Marija Skuljeva, rojena Hočevanjeva, v 67. letu svoje dobe. Blaga pokojnica je bila mati obeh naših tovarišev Franca in Andreja Skulja. — Bila je vzorna mati in plemenita slovenska žena usmiljenega srca. Bodi ji ohranjen najlepši spomin! Žalujoči rodovini iskreno sožalje!

—r— Razpisane učiteljske službe. Logaški okraj: Učiteljsko mesto na štiri-razrednici v Grahovem. Rok do 17. novembra. Krški okraj: Učna mesta na pet-razrednici v Cerkljah, na štiri-razrednici v Kalu pri St. Janžu. Rok do 26. novembra. Novomeški okraj: Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Ambrusu, učiteljsko mesto na enorazrednici v Gabrju, Selu pri Šumperku, Šmihelu pri Žužemberku in Zvirčah. uč. mesta na 5-razredni deklški šoli v Novem mestu, na trirazrednici v Mehovem. Rok do 20. novembra. Radovljanski okraj: Učno mesto na trirazrednici v Dovjem. Rok do 30. novembra. Črnomaljski okraj: Uč.-vod. mesto na enorazrednici v Črešnjevcu. Rok do 25. novembra.

—r— »Skutky mluvi«. V »Vestniku« Ustrednjega spolku jednot učiteljských na Morave je začel pod naslovom »Skutky mluvi« izhajati češki prevod naše brošure »Dejanja govore«.

—r— Iz zadnje seje deželnega šolskega sveta. Imenovani so: Ljudmila Kovač, Predvor; Milena Debevec, Ubeljsko; Marija Boštjančič, St. Vid pri Vipavi; Pavel Zajec, katehet v Ljubljani; Rudolf Obrekar, Čepelje. — Začasno se upokoji Fr. Mikec v Žužemberku. — Ljudska šola na Brezovici pri Ljubljani se razširi na tri razrede, v Vrhopolju pri Vipavi na dva razreda, istotako v Harijah; v Trziču se ustanovi skupna osemrazredna šola, tako da so dečki in deklice ločeni v dveh najvišjih razredih; za otroke od Sv. Katarine in Kovarja, ki imajo le šestletno šolsko dolžnost, bo prosto obiskovati ponavljalno šolo ali višje razrede ljudske šole v Trziču; zasebna nemška šola se razširi na tri razrede. — Pritožba telovadnega društva »Sokol« v Postojni v zadevi pouka iz telovadbe šoloobveznim otrokom se zavrne. — Krajni šolski svet v Sponji Šiški se razpusti. Za administratorja je imenovan bivši klerikalni gerent Zajc. — S klerikalnimi glasovi se ugodi pritožbi učitelja Adolfa Sadarja proti volitvi v mestni šolski svet ljubljanski; predlog, naj se volitev razveljavi, ker jo je vodil župan dr. Tavčar, je bil s klerikalno večino sprejet, a deželni predsednik baron Schwarz je inhibiral. — Na ljudski šoli v Suhorju se določijo velike počitnice tako, da se mo-

rejo praznovati prazniki latinskega in grškega obreda. — Državne podpore za šolske vrtove po 50 K za leto 1912. dobe: Ivan Grad, Bog. Račič, Leopold Levstek, Fr. Musar, Jak. Zebre, Jož. Kobal, Jož. Perz, Urh Konjar, Val. Klemente, A. Drašček, Iv. Kiferl, Jožef Žirovnik. — Stalno se nameste profesorji: Josip Breznik, Bogomir Burian in Jožef Ecker.

Štajerske vesti.

—š— Sv. Urban pri Ptuj. Tukaj sta se poročila v sredo, dne 29. oktobra t. l. g. Anton Kožuh, nadučitelj v Dornavi pri Ptuj in gđe. Marica Kocmut, učiteljica v Majšpergu pri Ptujski gori. Mlademu paru želimo obilo sreče.

—š— Promoviral je na vseučilišču v Pragi za magistra farmacije g. Fedor Gradišnik, sin tovariša Armina Gradišnika v Celju. Čestitamo očetu in sinu!

—š— Ljudsko šolstvo. Štajerski deželni šolski svet je na seji 31. oktobra imenoval: prov. učiteljico v St. Ilju v Slov. goricah Marijo Franz za definitivno učiteljico; provizorično učiteljico v Sp. Polskavi Angelo Sabatijevo za definitivno učiteljico; prov. učiteljico v Hočah Ljudmilo Bratkovičev za definitivno učiteljico; prov. učiteljico v Sent Jakobu v Slov. gor. Matildo Stanetičev za definitivno učiteljico; prov. učitelja v St. Janžu pri Sp. Dravogradu Jožefa Šerbeca za definitivnega učitelja; prov. okraj. učitelja v Mariboru Matevža Janžekoviča za definitivnega učitelja na deški ljudski šoli v Slov. Bistrici. Odobrila se je obojestranska zamenjava službenih mest definitivne učiteljice v Črešnjevcu Pavle Miklavčeve in definitivne učiteljice v Jahringu Marije Lenartove. Trajno se je vpokojila definitivna učiteljica v Hočah Cecilija Teršanova.

—š— Rosegger dobi Noblovo nagrado. Akademija znanosti v Stockholmu je sklenila predlagati za Noblovo nagrado za literaturo znanega štajerskega nemškega pisatelja, Petra Roseggerja. — Roseggerjev sklad!

Goriške vesti.

—g— V »Narodni šoli« na Blancah v Gorici je letos otrok v ljudski šoli 96 (44 + 52); v otroškem vrtcu 120 (64 + 56).

—g— Nesreča v šoli. V Ronkih se je udrl strop v šoli. Učenci in učitelj so še pravočasno ubežali iz šole.

—g— Učiteljske vesti iz Goriškega političnega okraja. Bandelj Vinko, učitelj na Vrhu nad Kanalom, je dobil dopust zaradi bolezni od 1. septembra do 15. decembra t. l. Nadomestuje ga Franc Martinec. Ida Vergna v St. Andrežu je dobila dopust zaradi bolezni za meseca oktober in november. Nadomestuje jo Maks Kacafura. Slavica Vilharjeva v Mirnu je dobila dopust zaradi bolezni od začetka šol. leta do decembra. Nadomestuje jo Makuc Valerija. Roza Bajtova iz Prvačine je dobila 1letni dopust v študijske namene. — Černigojeva Emilija, ki je bila imenovana za učiteljico v Kalu, je odstopila od te službe. Na to mesto je bila imenovana Marica Dugarjeva. V pokoj je stopila Marija Šturmo-va, učiteljica v St. Ferjumu.

—g— 12 novih šolskih razredov zahtevajo šolska vodstva v posameznih občinah goriškega političnega okraja. C. kr. okr. šolski svet se bo bavil z morebitnim ustanavljanjem teh razredov, ko bo pretresal proračun za leto 1914.

—g— Neposlušno učenko je pridržala v šoli učiteljica Rozalija Grbec v Podsa- botinu. To pa je razjezilo sestro one učenke Alojzijo Peršoljevo, ki se je prišla kregat nad učiteljico. Učiteljico je razžalila in pri pehanju in zapiranju z vrati od Peršoljeve je dobila učiteljica lahko poškodbo na prsih. Peršoljeva je bila obtožena javnega nasilstva. Tega je bila sicer oproščena, ali zaradi žaljenja je bila obsojena na 10 K globe, oziroma 48 ur zapora.

—g— Nova struja S. L. S. se giblje in ustanavlja društva. Ustanovila je »Slovensko katoliško politično in gospodarsko društvo za Tolminski okraj« s sedežem pri Sv. Luciji. Pravila so potrjena.

—g— P. Celestin od Sv. Križa rad pretepa otroke med šolskim poukom. Ker pa je to po šolskih zakonih prepovedano, in če se križa tako ravnanje tudi s kazenskimi zakonom, pride obsodba. Pater Celestin je dobil v Ajdovščini 10 K kazni, oziroma 24 ur zapora.

Tržaške vesti.

—t— Trgovski tečaji za vajence na »Slovenski obrtni nadaljevalni šoli« v ulici Stadion št. 21, so se pričeli s 1. oktobrom t. l. Vodstvo imenovane šole javlja: Pouk se je dosedaj vršil za I. razred vsak torek in četrtek, za II. razred pa vsako sredo in petek od 2. do 5. popoldne. Ker pa je bilo to za trgovce nepriljavno, se je spremenil urnik, pričeni s 1. novembrom

t. l. tako, da bo pouk za I. razred ob nedeljah ob 8. do 1. popoldne in ob četrkih od 2. do 5. pop.; za II. razred pa ob nedeljah od 8. do 1. pop. in ob petkih od 2. do 5. pop. — Vajenci se bodo od sedaj naprej poučevali tudi v italijanskem in nemškem jeziku, kar je gotovo velike važnosti. — Trgovci se opozarjajo z ozirom na dejstvo da se je urnik prikril tako, da ne bodo imeli zaradi tega kakih nepriljk v trgovini, da svoje vajence, ki so jih priglasili, redno pošiljajo v šolo, oni, ki pa jih še niso vpisali, pa da to store v najkrajšem času! Opozarja se na to tem nujneje, ker se bo po tej izpremembi strogo pazilo na red in pa ker bi vodstvu bilo jako neljubo, če bi moralo poseči po sredstvih, ki mu jih daje na razpolago zakon!

—t— Verski pouk v Trstu. Pred dnevi je izdal namestništveni svet v Trstu, ki opravlja mestnemu magistratu odvzete agende prenesenega delokroga, odlok, da morejo vsi otroci na vseh občinskih in zasebnih šolah obiskovati verski pouk in se udeleževati vsega, kar podpira religiozno vzgojo. Dosedaj so bili v Trstu glede tega jako liberalni, in starši so lahko početkom vsakega leta izjavili, da otroci ne smejo čuti verskega pouka.

Koroške vesti.

—k— Učiteljske vesti. Imenovani so bili za nadučitelje: Franc Legat v Črnečah v Schiefing v Labudski dolini; Jul. Bohata v Grebinju za Grebinj; za podučitelje: absol. učit. kandidatje Peter Donjak za Radiše, Viktor Gomohr za Gorje, Karol Kogelnig za Prevalje—Faro, Engelbert Skorčič za Prevalje in Miha Zip-punski za Grebinj. Prestavljajin so: Ernst Faiß iz Svinca v Pliberk, Adolf Has iz Celovca v Lipo pri Vrbi, Ivan Kuhar z Ojstrice v Globasnico, Jožef Napokvi iz Lipe nad Vrbo v Bistrico v Ziljski dolini, J. Pettauer z Vrat v Podkloster, Hugo Schwanda z Bistrice v Rožu v Bilčovs; učiteljica Josipina Sintschnigova iz Sent Jakoba v Rožu v Bilčovs, Jožef Kerstein iz Saaka v Skofiče, Emanuel Knauer iz Soga v Vrata, Alojz Lepuschitz iz Ukevi v Blače, podučiteljica Marija Limplova iz Medgorij na Rudo, Olga Pečnik iz Globasnice v Prevalje—Leše. Vpokojena je učiteljica Josipina Blimlova v Velikovcu. Službo je odpovedala učiteljica Matilda Bockova v Bistrici v Rožu. — Če ima deželni šolski svet prostora za nemške uč. kandidate, zakaj ne nastavi tudi slovenskih, ki čakajo na službo? — Usposobljeni izpit iz slovenščine za pouk na ljudskih šolah sta napravila Franc Treul v Kleblachu in Uršula Fielnerjeva v St. Jakobu v Rožu.

Splošni vestnik.

Slovensko deželno učiteljsko društvo: »Vsa okrajna učiteljska društva prosimo vljudno, da pošljejo vsaj do 25. novembra letne izkaze goriomenjenemu društvu.«

Umrl je 1. t. m. v Levovu eden najboljših poljskih publicistov in najiskrenejših ter najrazvitejših poljskih slovofilov Ljudevit Straszewicz.

Edison bolan. Iz Novega Jorka poročajo: Slavnj izumitelj Edison je po navetu zdravnikov moral opustiti ponočno delo v svojem laboratoriju. Najrajši je delal v ponočnih urah. Kakor znano, zastopa Edison stalnišče, da more človek ob delu po 17 do 20 ur na dan doživeti starost do 150 let. To je hotel sam dokazati.

Ljudsko šolstvo drugod in pri nas. »Zarja« piše: »Kulturno stopnjo države lahko merimo po njenem šolstvu. Če so šolske naprave dobre in odgovarjajo modernim higieničnim zahtevam in če je pouk urejen po nazorih modernega vzgojeslovja, tedaj so to dokazi, da skrb država za telesni blagor in duševni napredek ljudstva. V naslednjem podajamo nekaj poročil o šolskih razmerah po drugih deželah. Danski šolski zakon iz leta 1856. že določuje, da sme biti v enem razredu kvečjemu 50 otrok, šolski zakon od 24. marca 1899. pa znižuje maksimalno število otrok v enem razredu na 35. Norveški šolski zakon od leta 1889. pravi, da ne sme biti v enem razredu nad 40 otrok in le za prav izredne slučaje dovoljuje 50 otrok v enem razredu. Na Holandskem določuje šolski zakon za en razred po 50 otrok. Po zadnji šolski statistiki na Holandskem pa znaša povprečno število otrok v enem razredu 37 in v Amsterdamu celo le 33. — In na Avstrijskem, posebno na Kranjskem? Razredi, v katerih sedi po 70, 80 učencev, so nekaj vsakdanjega. Avstrijski šolski zakon dovoljuje po 80 učencev za en razred! Res, v moderni državi živimo. Prav nič izrednega pa niso pri nas razredi s sto in še več otroki. Ni čuda potem, da smo z analfabeti tako bogato oblagodarjeni. Dokler bosta kuta in meč pri nas absolutna gospodarja, dokler ne bodo široke plasti